

Emre Aracı
emre.araci@andante.com.tr

Hans Christian Andersen'in anılarında Giuseppe Donizetti'nin müziği

Yazarımız bu kez bizi Danimarkalı masal yazarı Andersen'in Doğu kitabından büyümlü alıntılar eşliğinde, 1831 yılına götürüp, Akdeniz'den Ege'ye fırtınalı bir yolculuğa çıkartacak. Azgın dalgaları atlattığımızda kendimizi önce İzmir'de ve daha sonra İstanbul'da bulacağız. Ardından Sultan Abdülmecid şerefine düzenlenen alay geçidinde Donizetti Paşa ile karşılaşp Donizetti'nin Bülbül Peşrevi'nde hissedilen Homeros'un mezarındaki gülün hikâyesini bir de Andersen'in dilinden dinleyeceğiz.

Geçtiğimiz Eylül ayında yapmış olduğum Bavyera seyahatimden beri Hans Christian Andersen'in hayat hikâyesini ve masallarını elimden düşüremez olmuştum. Alpler'de ormanın içinde bir anda karşıma çıkan Hohen-schwangau Kalesi'nde bir zamanlar

Wittelsbachlar'ın misafiri olarak kalmış olduğunu keşfettiğim ve ardından otobiyografisindeki "hareket etmek, nefes almak, uçmak, suyun üzerinde yüzmek, verirken her şeyi kazanmak, uzak diyarların yollarını katetmek, seyahat etmek yaşamaktır." sözlerini okuduğum andan itibaren her yazdığım hikâyeyi tıpkı

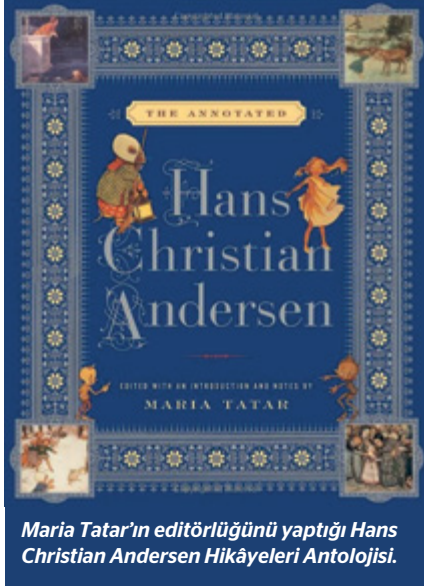
Piccadilly'deki St. James's Kilisesi'nin avlusundaki o küçük pazar tezgâhında rastladığım - kesme kâğıttan dekoratif süslemelere meraklı olmasından ötürü görmüş olsa onun da hayran kalacağından hiç şüphem olmadığı - ve her biri açıldığında birbirinden büyüleyici üç boyutlu mabetlere dönüşen

Hans Christian Andersen, (Constantin Hansen, 1836).

Hohenschwangau Kalesi.

Maria Tatar'ın editörlüğünü yaptığı Hans Christian Andersen Hikâyeleri Antolojisi.

Norveç Havayolları uçağının arka kanadında Hans Christian Andersen'in portresi.

tebrik kartlarının göz açıp kapayıncaya kadar yoktan var olan kâğıt silüetleri gibi ruhumun benliklerinde birer birer inşa ediliyormuş gibi hissettiğim Andersen ile İstanbul'dan Londra'ya üç buçuk saatlik bir uçak yolculuğunda beraber seyahat ediyor olmanın ayrıcalığını duyuyordum.

Maria Tatar'ın kapsamlı dipnotlarla hazırlamış olduğu birbirinden çekiçi resimlerle bezeli *Andersen Masalları Antolojisi*'nin sayfalarında arkadaşı Kai'yi Karlar Kraliçesi'nin elinden kurtarmayı başaran Gerda'nın içinde Danimarkalı çocuk hikâyeleri yazarının kalemiyle yarattığı sihirli dünyaların tasvirini gerçekten de bulutların üzerinde okuyarak kendimi ona çok daha fazla yakın hissederken, Jens Andersen'in hakkındaki kapsamlı biyografisinde gözüme ilişen şu satırların altını çizmek-teyse hiç tereddüt etmiyordum: "Bazı açılardan hâlihazırda kendi tabiatının bir parçası olan, sanatta benimsemiş olduğu romantik görüşe sadık kalarak, şiirleri yoluyla bütün dünyaya - çoğu insanın göremediği - içinde yaşadığımız dünyadan çok daha muhteşem başka bir dünyanın mevcut olduğunu gösterenecekti". Adaşı Andersen'e göre hikâyeler yazarı "gerçeklik, güzellik ve iyilik" olgularının dünyayı muhteşem bir şekilde sarmalamasında kendi eserleri yoluyla bir tür "medyum", yani aracı olacaktı. Seneler sonra elimdeki kitabın sayfalarında güncelliklerini hiç de kaybetmemiş olan *Karlar Kraliçesi*, *İmparatorun Yeni Kıyafetleri* ya da *Kurşun Asker* olsun, bu cezbedici hikâyelerin beni böylesine bir dünyaya doğru sürüklüyor olmalarında, biyografiyi yazan ve biyografisi yazılan iki Andersen de doğruyu söylüyorlardı.

Bir yandan Andersen'i düşünüyör, diğer bir yandan da Londra'da Cadogan Konser Salonu'nda vereceğim konserin notalarına sınıksız sarılımsı bir halde

Karlar Kraliçesi'nin sarayından elim boş bir şekilde gerçeklere geri dönmüşçesine Gatwick Havaalanı'nın koridorlarında pasaport kontrolüne doğru, bir an evvel bağlantılı uçaklarına yetişmek, ya da onları karşılamaya gelenlere kavuşmak isteyen aceleci yolcular arasında, böyle bir bekleyenim olmasa da, hızla sürükleniyordum. Ancak bir anda solumda beliren pencerenin arkasında park etmiş halde körüğe bağlı tek başına duran bir uçak dikkatimi çekmişti; uçağın arka dik kanadında Andersen durduğu yerden bana gülümsüyordu. Meğer yanılmıştım; beni bekleyen vardı: sanki uçakta yolculuk ettiğim ve geride bıraktığım bu dost beni bu defa gökte olduğu gibi yerde de karşılamaya gelmişti. Evet, bu "déjà vu" sahnesi üstelik az önce notalarımınla birlikte çantama kaldırmış olduğum, içinde birbirinden çekici düşüncelerin gerçek olduğu kitabının tetiklediği bir hayâl sahnesinin ürünü de besbelli değildi.

İsvetç Kraliçesi Christine.

Görülen oydu ki, Hans Christian Andersen, Norveç Havayolları'na ait bir uçağın dev kanadında resmedilmiş bir halde, insana yaşam verdiğine inandığı, en sevdiği aktivite olan dünyayı gezmeye hâlâ devam ediyordu. Norveç Havayolları'nın Danimarka'daki Enformasyon Müdürü Daniel Kirchhoff bir demecinde yazarın bu felsefesine dikkat çekerek, ona dünyanın pek çok egzotik ülkesini bu sayede gösterebiliyor olmaktan büyük mutluluk duyduklarını dile getiriyordu. Bir uçak yolculuğu ne de beklenmedik bir düşünce zincirlemesine vesile olmuştu. Üstelik Norveç Havayolları'nın Andersen'in felsefesine yakışır bir şekilde "dreamliner" adını taşıyan bu uçakları onu hiç şüphesiz zaman zaman İstanbul'a da götürüyor olmalıydı.

O zaman şu satırları düşündüm: "Geceki fırtınanın ardından doğan sabah güneşi bulutlar ve sisle mücadele halindeydi, arkamızda Marmara Denizi koyu yeşil dalgalarla köpürüp, coşarken karşımıza tıpkı *Venedik* gibi, bir hayal kenti, dev *Constantinople*, yani Türklerin *Stambul*'u çıktı. Her biri Nuh'un gemisinin bir benzeri olan, kubbeleri altın alemlerle camileri, gri bulutlu gökyüzüne karşı pırıl pırıl parlayan zarif sütunlara benzer yüzlerce minaresi ve koyu kırmızı binalarıyla karşımızdaki bu taş denizinin arasından kara serviler ve yemyeşil çınarlar, başlarını arabeskvari uzatmışlardı". Andersen bu cümleleri 1841 yılının ilkbaharında Atina ve İzmir üzerinden gemiyle geldiği İstanbul'a ilk varışından sonra kaleme almıştı. Belki bir dreamliner uçağı değildi onu İstanbul'a getiren; bilâkis dalgalarla epey boğuşmuş buharlı bir gemiydi, ama Banu Gürsaler-Syvertsen'in yazarın *Bir Şairin Çarşısı* başlıklı anılarının *Doğu* kısmından tercüme ettiği ve YKY'den çıkan *İstanbul'da İki Danimarkalı Seyyah* kitabından

A Rose from Homer's Grave.

The nightingale's love for the rose pervades all the songs of the East, in those silent starlight nights the winged songster invariably brings a serenade to his scented flower.

Not far from Smyrna, under the stately glistian trees where the merchant drives his laden camels, which tread heavily on hallowed ground, and carry their long necks proudly, I saw a blooming hedge of roses. Wild doves fluttered from branch to branch of the tall trees, and where the swallows caught their wings they shone like mother of pearl! There was one flower on the rose hedge more beautiful than all the rest, and to this one the nightingale poured out all the yearning of its love. But the rose was silent, not a single dew-drop lay like a tear of compassion upon its petals, while it bent his head towards a heap of stones.

"Here rests the greatest singer the world has ever known!" said the rose, "I will scent his grave and strew my petals over it when the storms tear them off. The singer of the blind returned to earth here, this earth whence I sprang!—I, a

Homer'in Mezarında Bir Gül.

alıntılar yaptığım bu ve benzeri ifadeler daha Londra'ya iner inmez beni Andersen ile birlikte tekrar İstanbul'a geri götürmüştü.

Andersen'in *Doğu* anıları "Arşipel'de Fırtına" bölümü şu cümlelerle başlıyordu: "Sabahın erken saatlerinde Fransız buharlı savaş gemisi *Ramses*'e binmek üzere Syros adasından sandalla açılmıştık, Marsilya'dan gelmekte olan gemi Akdeniz'de fırtınaya tutulmuştu, deniz henüz durulmuş sayılmazdı! Rüzgâr halatlarda inliyor, dalgalar geminin kenarlarından güverteye boşalıyordu". Ege'de fırtına daha da şiddetlenmişti: "Gemi boyunu aşan dalgalar hepimizi ıslatıyor; martılar görünmez ölümün kanatlı kum saatleri gibi çevremizde dolaşıyorlardı. Gemideki her bir tahta parçası çatırıyor, kâh yıldızlara yükselip, kâh denizin dibine dalarak yol alıyorduk. Sonunda her tarafı gıcırdayan kamarama gelebilmişim. Kaptanın düdüğü, süvarilerin emirleri duyuluy-

ordu. Deniz lumbazları dövüyor, dalgalar çarptıkça gemi duracakmış gibi oluyor, tüm ahşap aksam inliyordu". Andersen *Ramses*'teki kamarasında İzmir'e doğru bu şekilde ilerliyordu; ancak karaya ulaşabileceklerinden oldukça umutsuzdu: "Ölüme çok yaklaştığımızdan emindim, bunun bilincinde olmak rahatlatmıştı beni; Danimarka'daki tüm sevdiğlerimi düşünüyordum. 'Başkalarının benim için yaptığı ne çok, benimse onlar için yaptığım ne kadar az şey var!'. Bunun üzüntüsüyü yüreğimi ağırlaştırın! Dostlarımı düşündüm. 'Tanrım onları kutsa ve mutlu et'. Vasiyetim buydu".

Mucizevi bir şekilde *Ramses* fırtınayı atlattı ve İzmir açıklarına demir atmıştı. Andersen ise hayata yeniden bağlanmış olarak çoktan şehrin sokaklarında dolaşmaya başlamıştı. Ne enteresandır ki İzmir'de karşısına ilk olarak çıkan yapı şehrin Fransız Tiyatrosu'ydü: "Sanki daha beşikteyken ninnilerde bana Asya kıyılarında ayak basacağım söylenmişti; hayalimde anılar canlandı ve ilk bakışta gözüme çarpan bir Fransız Tiyatro salonu oldu. Burada bulunan Fransız kumpanyası bu gece *La reine de seize ans* ve *Les premiers amours*'u oynayacaklardı. İsveç kraliçesi Christine pek çok şeyle meşgul olmuştu, ama, Asya'da bir tiyatrodaki kendisini Türklere Rumlara göstereceğini aklına bile getiremezdi kuşkusuz". *La reine de seize ans* Fransız yazar Jean-François Alfred Bayard'ın 1828'de kaleme aldığı ve 16 yaşında İsveç tahtına çıkan, 1632-1654 yılları arasında hüküm sürmüş, felsefe, ilim ve sanata düşkünlüğünden ötürü "Kuzey'in Minervası" olarak ün salmış, tahttan feragat ettikten sonra ise Katolik dinini benimseyerek Roma'ya yerleşmiş olan Kraliçe Christine'in hayatı üzerine kurgulu bir tiyatro oyunuydu. Tam da hayatından Virginia

Auber'in operasına konu olan İsveç Kralı III. Gustavus (Lorenz Pasch, genç).

Woolf'un bir başka *Orlando* romanı çıkartabileceğini düşünebileceğiniz bu dirayetli İsveç kraliçesi ne ilginç ki İngiliz yazarın dağarcığına girememişti, ama 1841 İzmir'inde sanatsal mevcudiyeti görüldüğü üzere Andersen'i hayretlere düşürmüştü.

"Doğunun bütün şarkılarında bülbül güle olan aşkı dile getirir; sessiz ve yıldızlı gecelerde bu kanatlı şarkıcı güzel kokulu çiçeğine serenatlar yapar. [...] Bülbül, ağaçtaki güllerin en güzeline aşkının acıklı şarkısını söylerken, dallarını büyükçe bir taşın üzerine sarkıtmış olan gül sükül eylemiş. İnsafa gelip bir damla gözyaşı döktüğünü gösteren tek çiğ zerresi bile yokmuş yapraklarında. 'Dünyanın en büyük ozanı burada yatıyor' demiş gül, 'kokum onun mezarına yayılsın, fırtınada dökülen yapraklarım mezarımı örtün. *İlyada*'nın ozanı burada toprak olmuş, ben bu toprakta boy verdim. Ben, Homer'in mezarında bir gül, yapraklarımı yoksul bir bülbül için

Muzika-yı Hümâyun Baş Ustakârı Giuseppe Donizetti, 1847.

Kungl. Skånska dragonregementets marsch.

Igenkännings-signal.

Tempo di marziale.

G. Donizetti.

PIANO.

Giuseppe Donizetti'nin Mahmudiye Marşı'nın Skånska Dragonregementets Marsch adıyla İsveç'te basılmış notası.

açmayacak kadar kutsalım!'. Ve ölene dek ötmüş bülbül". Andersen'in *Doğu* kitabında İzmir ile ilgili bölümün hemen ardından "Homer'in Mezarında Bir Gül" hikâyesi okurun karşısına çıkıyor. Bu dokunaklı hikâye bana Cadogan Konser Salonu'nun hemen yakınlarında bulunan ve o salon gibi adını bölgenin toprak sahipleri olan Cadogan Ailesi kontlarından alan Cadogan Otel'i'nde tutuklanan Oscar Wilde'nin 1938'de Hilmi Kitabevi'nin Türkçeye kazandırdığı *Bahtiyar Prenses ve Başka Masallar* kitabındaki *Gül ve Bülbül* öyküsünü hatırlatıyor. Fuzuli'ye kadar giden bu hikâyenin anafikri zaman, devir ya da coğrafya tanımıyor.

Çocuk hikâyeleriyle tanıdığımız Andersen'in bilincimizde çok daha belirgin olması gereken kendi ülke geçmişimizden araladığı bu beklenmedik kapı arkasında onu 19. yüzyıl Türkiye'si'nde hissettiği ve bizlere hissettirdiği duygularla birlikte, aynı zamanda kulağına gelen sesleri de duyarken ve bir buçuk asır sonrasında hâlâ duyurmaya devam ederken buluyoruz. Nitekim İzmir'den sonra geldiği İstanbul'da Pera sokaklarında dolaşırken resmi bir merasimden dönen Türk askerlerinin bandosundan kulağına çalınan tanıdık bir melodi - Auber'in *Maskeli Balo* olarak da bilinen *III. Gustav* operasından "gallopade" - bu makalenin satırlarında çınladığı gibi, bundan sonra her Beyoğlu'na çıkışta, benim de kulaklarımda çınlamalı diye düşünüyorum. İzmir'de İsveç kraliçesi, İstanbul'da İsveç kralı sanatsal birer şekilde Andersen'in karşısına çıkarlarken, belki de Beyoğlu'nda

Andersen İstanbul'da
(*Stories for the Household*, 1889).

önünden geçtiği Asmalımescit Sokağı'ndaki konağında yaşayan Giuseppe Donizetti'nin Sultan II. Mahmud için yazmış olduğu *Mahmudiye Marşı*'nın da gün gelip, ne olduğu bilinmez bir şekilde, İsveç'e ihraç edilerek *Skånska Dragonregementets Marsch* adı altında değişik İsveç alay bandolarının resmi marşı olarak 2000 yılına kadar çalınacak olduğunu hatırlatmak gerekir.

Andersen İstanbul'da Giuseppe Donizetti'yle bizzat tanıştı mı bilemiyoruz, ama muhtemel ki, uzaktan dahi olsa, onu görmüş olabilirdi. Zira Muzika'yı Hümâyûn'un Baş Ustakârı *Doğu* kitabının satırlarında Danimarkalı yazarın Topkapı Sarayı'nın önünde uzaktan gözlemlediği, Sultan Abdülmecid'in görkemli bir geçit merasiminde, yerini bulmuştu: "Saray bahçesinden atılan toplar geçit töreninin başladığını haber veriyor. En önde

atlara binmiş bir Mızıka takımı geliyor; büyük davulu ve zili çalanlar bile atlar üzerindeler; hayvanların gemleri oldukça gevşek bırakılmış, ziller güneşte parlıyor; arkalarından, gerçekten de Hristiyan dünyasındaki herhangi bir muhafız alayı kadar düzenli görünen Hassa Muhafızları gelmekte, sonra üzerlerinde biniciler bulunmayan cins atlar getiriliyor; değerli taşlarla bezenmiş kırmızı, mavi, yeşil renklerde örtüler örtülmüş bu atlar güçlü bacaklarının üzerinde dans eder gibi yürüyorlar, uzun yeşil başları dimdik, kırmızı burun delikleri mimoza yaprakları gibi titreşiyor, gözlerinde zekâ pırıltıları var. Onları Avrupalı redingotlar giymiş başları fesli bir grup genç süvari subayı izliyor; ardından aynı tip giysiler içinde sivil ve askeri devlet erkânı geçiyor ve arkalarından beyaz gür sakallı bir adam olan Vezir-i Azam geliyor. Caddenin çeşitli noktalarında sıralanmış mızıka takımlarından birinin müziği biter bitmez diğerininki başlıyor, özellikle de Rossini'nin *Wilhelm Tell*'ini çalıyorlar. Ansızın müzik susuyor ve genç Sultan'ın en çok sevdiği marş başlıyor. Bu marş, Muzika-yı Hümâyûn'un şefi Donizetti - ünlü besteci Donizetti'nin ağabeyi - tarafından bestelenmiş. Sultan yaklaşıyor, önünden geçirilen Arap atlarının üzerlerindeki örtüler daha da gözâlıcı. Atların kulaklarının etrafına yakut ve zümrütten fiyonklar yapılmış, ince keçi derisinden gemlerine ışıltılı taşlar kakılmış, eğerleri inci ve mücevherlerle bezenmişti! Sanki Alaaddin'in sihirli lambasındaki cinin sahibine bahşettiği bir görkem karşısındayız".

Doğu masalları türünde bir tasvir

Sultan Abdülmecid'in geçit merasimi - Hans Christian Andersen İstanbul'da böyle bir manzaryla karşılaşmış olmalıydı (Paolo Verona, 1840'lar).

içerisinde Andersen'in kaleminden Giuseppe Donizetti'yi okumak ve bu bağlantıyı Antalya Piyano Festivali'ndeki konserimde olduğu gibi hemen ardından, 27 Kasım 2015 Cuma akşamı, Cadogan Konser Salonu'nda Chamber Ensemble of London topluluğu ile gerçekleşen konserde de dinleyicilerle paylaşmak çok anlamlı bir histi. Üstelik bu konserler

vesilesiyle Giuseppe Donizetti'nin hiç bilinmeyen orijinal iki eserini bestecinin el yazmasından deşifre ederek orkestraya aranje etmiş olmakla birlikte bunlardan bir tanesini ilk olarak bu konserlerde seslendiriyorduk. Sonradan farkına vardığım garip bir tesadüfle Donizetti'nin bu iki eseri yukarıda alıntılar yaptığım Andersen'in *Doğu* kitabındaki iki bölümle

Giuseppe Donizetti'nin bestesi *Bilbul Peşrevi*
(San Pietro a Majella Konservatuvarı Kütüphanesi Arşivi).

Bir fırtınanın bestesi - Giuseppe Donizetti'nin el yazması
(San Pietro a Majella Konservatuvarı Kütüphanesi Arşivi).

de örtüşüyordu; zira eserlerden bir tanesi 1831 sonbaharında İstanbul'u vuran bir fırtına, diğeryse bir bülbül şarkısıyla ilgiliydi. Üstelik henüz 1828'de İstanbul'a yerleşmiş olan Giuseppe Donizetti'nin müzik diliyle yeni ortamına intibak edişinin de birer belgeleri idi.

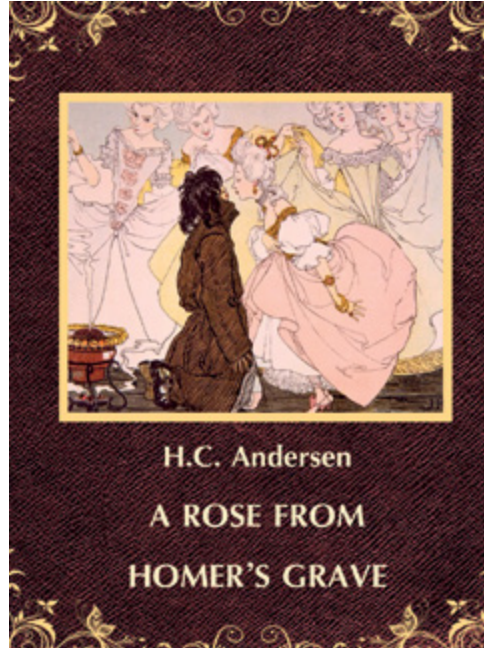
Bu eserleri ilk olarak Napoli'deki San Pietro a Majella Konservatuvarı'nın arşivinde çalıştığım bir sırada bir karton kutunun dibinde bulduğum deri kaplı eski bir cilt orijinal yazma içerisinde keşfetmişim. Giuseppe Donizetti'ye ait olan bu nota defteri bestecinin cilt kapağının içine düşmüş olduğu kısa açıklamaya göre 1832 yılına kadar kendisi tarafından İstanbul'da yapılmış olan çeşitli bestelerin piyano transkripsiyonlarını içermektedir. Yaklaşan konserlerim vesilesiyle seneler sonra bu nota albümünden "Bilbul Pestref - Imitazione Turca Di Donizetti" ve "Uragano del 27 bre 1831 - Costantinopoli, per Musica Militare del Giuseppe Donizetti" eserlerini aranje etmeye karar verdim. Birincisi Donizetti'nin Türk müziğinden esinlenerek bestelediğini belirttiği *Bilbul Peşrevi* adlı bir parça, diğeryse 27 Eylül 1831'de İstanbul'u etkisi altına aldığı anlaşılan bir fırtına anısına askeri bando için yazılmış bir besteydi.

İlk iş böylesine bir fırtınanın o tarihlerde İstanbul'da gerçekten de yaşanıp yaşanmadığını tespit etmekte ve nitekim taradığım Avrupa basını 5 Kasım 1831'de eşi benzeri görülmemiş bir fırtınanın İstanbul'u vurmuş olduğunu aktarıyordu. Hattâ 14 Kasım 1831 tarihli *Record* gazetesi olayı okurlarına aktarırken şöyle yazmıştı: "Sıradışı derecede rutubetli ve bunaltıcı bir akşamın ardından karanlık bulutlar artarak toplanmaya başladı ve sabah saat altı gibi ufukta, güneybatıya doğru gök gürültüsüyle kasırga karışımı ve her an giderek artan sesler duyulmaya başladı. Şehrin yerlileri uykularından uyandılar, endişeli bir halde bu görülmemiş doğa olayının başlarına getireceği belli belirsizlikleri beklemeye başladılar. Ancak bu belirsizlik durumu çok uzun sürmedi; insan ayağı büyüklüğündeki buz parçaları önce tek tek, ama ardından taş yağmuru gibi inmeye başladı. Önüne çıkan her şey yok oluyordu [...] Bu korkunç fırtına İstanbul'un üzerinden geçti, Boğaz'da ilerleyerek Tarabya, Büyükdere ve Belgrad Ormanları'na doğru yol aldı".

El yazısını yavaş yavaş çözerek yaylı orkestraya aranje ederken karton bir kutunun derinliklerinden çıkarak yeniden doğuşuna tanık olduğum bu eserle birlikte, kendimi adeta bir zaman tünelinin içerisinde geçmişe doğru yolculuk yapıyormuş gibi hissediyordum. Bu müzik bana sanki o fırtınaya yakalanmış bir askeri bandoyu anlatıyordu. Ama

bando sonuna kadar dayanmayı başarmış ve fırtınanın içerisinde uzaktan duyulmaya başlayan marş tınılarının arasında büyük bir zaferle gözden kayboluyordu. Folkestone Limanı'nda yeni restore edilen tarihi deniz fenerinin üzerine büyük harflerle yazılan İskoç şair Ian Hamilton Finlay'ın yer ve zamandan sonra insan hayatında hava durumunun da ne kadar önemli olduğuna dikkat çekti "Weather is a Third and Time" sözlerine dikkat etmek gerekli. Konserlerde de Donizetti'nin dramatik *Fırtına* eseri büyük ilgi çekti; ama belki de Andersen'i okuduktan sonra *Bülbül Peşrevi*'ni de seslendirmeliydim diye düşündüm.

"Ve ölene dek ötmüş bülbül. Yüklü develeri ve siyah köleleriyle gelen kervancının oğlu bulduğu kuş ölüsünü, o küçük şarkıcıyı büyük Homer'in mezarında toprağa vermiş ve gül rüzgârda titremiş. Gece vakti gül yapraklarını sınımsı yummuş ve bir düş görmüş: Günlük güneşlik bir günmüş, Homer'in mezarını ziyarete gelen bir sürü yabancı arasında bir de kuzey ışıklarının ve sislerin ülkesinden gelen kuzeyli bir ozan varmış, ozan gülü koparmış, bir kitabın sayfaları arasına koyarak, dünyanın öbür ucundaki anavatanına götürmüş. Ve gül kitabın sayfaları arasında üzüntüden sararıp

solarken, ozan evinde kitabı açmış ve demiş ki 'İşte Homer'in mezarından bir gül!'. Gül gördüğü bu düştü uyanıp, rüzgârda titremiş, yaprağından süzülen bir çiğ zerresi ozanın mezarına damlamış, sonra güneş doğmuş, gül her zamankinden daha güzel açmış, Asya'da gün ısınmış. İşte o zaman yaklaşan ayak sesleri duyulmuş, tıpkı gülün rüyasında gördüğü gibi yabancılar gelmişler, aralarında kuzeyli bir ozan da varmış,

ozan gülü koparıp, çiçeğin körpe dudaklarına bir öpücük kondurmuş, onu alıp kuzey ışıklarının ve sislerin ülkesine götürmüş. Ölü çiçek, şimdi bir mumya gibi ozanın *İlyada*'sının içinde yatmakta... Ve tıpkı düşündeki gibi ozanın kitabı açarken söylediklerini duyuyor: İşte Homer'in mezarından bir gül!". Andersen'in İzmir ve İstanbul betimlemeleri arasında *Doğu* kitabındaki dokunaklı hikâyesi işte böyle noktalanıyor.

Bavyera; 25 Eylül 2015 - Parkstrasse, Schwangau: oturduğum bankta pek çok düşünce arasında bu makaleye ilham veren Andersen'i düşündüğüm Hohenschwangau'ya öylece bakıyorum. Kızarmış bir akçağaç yaprağı dalından kucağıma düşüyor ve hatıra defteri-min sayfaları arasındaki yerini buluyor. Bu ne ilk ne de son. Andersen'in hikâyeleri, Donizetti'nin notasındaki bülbül gibi o yaprak da hatıra defterimin sayfaları arasında çantamın içinde benimle dolaşiyor ve dünyanın güneşli günleri yavaş yavaş geceye dönerken, Sibelius'un Fa Majör piyano sonatının birinci bölümünü dinleyerek bu satırları noktalarken, kuzey ışıklarının ve sislerin ülkesinden gelen ozanın coğrafyasına Dyrham Park'ın sisli kapısından uzanan arkadaşımın yolladığı Aurora Borealis gibi yolunu aydınlatıyor... **A**

Emre Aracı Londra'daki Cadogan Konser Salonu'nda Giuseppe Donizetti'nin *Fırtına* bestesini idare ediyor, 27 Kasım 2015.